

Vervolgonderzoek naar Huismus en vleermuizen

Kalverdijk 16 – 18 te Tuitjenhorn

Kalverdijk 16 – 18 te Tuitjenhorn

Nader onderzoek naar Huismus en vleermuizen in het kader van de Wet Natuurbescherming

Opdrachtgever	P.G.M. Vriend Bongerdlaan 2 1747 CA Tuitjenhorn
Auteur	Ing. V. Ronde Witbolstraat 1 1706 CB Heerhugowaard Info@ecoadviesronde.nl
Rapportnummer	RA2021.04
Conceptversie	15-09-2021
Definitieve versie	23-09-2021

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doelstelling	4
1.2 Ligging van het plangebied	4
2 Methode	5
2.1 Huismus	5
2.2 Vleermuizen	5
3 Onderzoeksresultaten	7
3.1 Huismus	7
3.2 Vleermuizen	9
Zomer- en kraamverblijfplaatsen	9
Paarverblijven en zwermplaatsen	9
Foerageergebieden en vliegroutes	10
4 Effectbeoordeling	11
4.1 Huismus	11
4.2 Algemene broedvogels met niet jaarrond beschermde nesten	11
4.3 Vleermuizen	11
5 Conclusie	12
5.1 Conclusie	12
5.2 Advies en vervolgstappen	12
Bijlage 1 Wetgeving	14
Bijlage 2 Bronnen	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De aanleiding voor de uitvoering van dit onderzoek is de geplande verbouwing van het voormalige entreegebouw van camping “De Bongerd”. Voorafgaand aan de verbouwing zal het noordelijk deel van het pand worden gesloopt.

Voorafgaand aan de herinrichting van het plangebied heeft een quickscan plaatsgevonden (Ronde, 2021). Uit deze quickscan is gebleken dat in het plangebied mogelijk onder de wnb beschermde, niet vrijgestelde soorten voorkomen. Het betreft Huismus en vleermuizen. Om het daadwerkelijk voorkomen van deze soorten vast te stellen of uit te sluiten heeft vervolgonderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek is in opdracht van dhr P.G.M. Vriend uitgevoerd door Ecologisch Adviesbureau Ronde in de periode april 2021- september 2021.

Deze rapportage beschrijft de gevolgde methodiek en de resultaten van het vervolgonderzoek.

1.2 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen ten westen van de provinciale weg N245 en maakt onderdeel uit van de lintbebouwing van Kalverdijk. Ten noorden van het plangebied bevindt zich Campingpark De Bongerd en een aangelegen groenstrook. De bebouwing in het plangebied bestaat uit het voormalige entreegebouw van deze camping. Ten zuiden en noordwesten van het plangebied bevindt zich agrarisch gebied met akkers, graslanden en watergangen. Aan de westzijde van het plangebied loopt de lintbebouwing van de Kalverdijk door en gaat vervolgens over in de dorpskern van Tuitjenhorn.

Figuur 1 Ligging van het plangebied (rood omrand) aan de Kalverdijk 16-18 te Tuitjenhorn.

2 Methode

2.1 Huismus

De aanwezigheid van Huismussen en de manier waarop zij gebruik maken van (delen van) het plangebied is onderzocht conform het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017).

Voor de inventarisatie van nesten en essentieel leefgebied is in de periode 1 april – 15 mei tweemaal een bezoek gebracht aan het plangebied. Tussen de twee bezoeken zat een periode van minimaal 10 dagen en er is alleen geïnventariseerd op geluidsluwe momenten (indien mogelijk) en bij goede weersomstandigheden (geen regen, harde wind of kou). De bezoeken hebben plaatsgevonden tussen 1 a 2 uur na zonsopkomst en 1 a 2 uur voor zonsondergang.

Er is gelet op zingende mannetjes, vervoer van nestmateriaal, vervoer van faecespakketjes of voedsel, in- en uitvliegende dieren en jongen dieren.

Datum	Tijdstip	Weersomstandigheden (Temperatuur, bewolking in achtsten, wind)	Activiteit
19-4-2021	15.30 – 16.30	17°C, 0/8, ZZO1	Inventarisatie nesten en essentieel leefgebied
12-5-2021	13.30 – 14.30	17°C, 5/8, W2	Inventarisatie nesten en essentieel leefgebied

2.2 Vleermuizen

Het onderzoek naar de aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied en de functies die het plangebied voor vleermuizen vervult is uitgevoerd conform de richtlijnen van het vleermuisprotocol 2017. Hierbij is vooral gekeken naar de functies die volgens de quickscan (Ronde, 2021) mogelijk verwacht worden (zomerverblijven, kraamverblijven, paarverblijven, en foerageergebied).

Bij het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector met opnamefunctie (Pettersson D240X en Pettersson U384), een warmtebeeldcamera (Lahoux Spotter Elite 35V) en een sterke zaklamp (Fenix LR40R). Door in het plangebied te surveilleren en/of te posten op strategische plekken is de aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied in kaart gebracht. De methodiek die is aangehouden wordt per functie nader toegelicht.

Zomer- en kraamverblijfplaatsen

In de periode 15 mei – 15 juli 2021 is in het plangebied onderzoek gedaan naar zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Hierbij zijn twee avondrondes en één ochtendronde uitgevoerd. Een avondronde start vanaf zonsondergang en gaat door tot twee uur na zonsondergang. Een ochtendronde start om twee uur voor zonsopgang en gaat door tot zonsopgang. Het onderzoek naar zomer- en kraamverblijfplaatsen is vanwege de grootte en overzichtelijkheid van het plangebied uitgevoerd door één persoon.

Paarverblijfplaatsen en middernachtzwermen

In de periode 15 augustus – eind september 2021 is in het plangebied onderzoek gedaan naar paarverblijfplaatsen en baltsactiviteit. Het onderzoek naar paarverblijfplaatsen is uitgevoerd door één persoon. Vanwege de lage bebouwing, beperkte invliegmogelijkheden en ontbreken van warmte

bufferende capaciteit is geen specifiek onderzoek gedaan naar middernachtzwermen. Uiteraard is hier tijdens de onderzoeksrondes wel op gelet.

Vliegroutes en foerageergebied

Tijdens alle onderzoeksrondes is gelet op de aan- of afwezigheid van vliegroutes en zijn foeragerende vleermuizen in beeld gebracht. Zodoende kan er na afronding van alle onderzoeksrondes geconcludeerd worden of er vliegroutes en/of essentiële foerageergebieden in het plangebied aanwezig zijn.

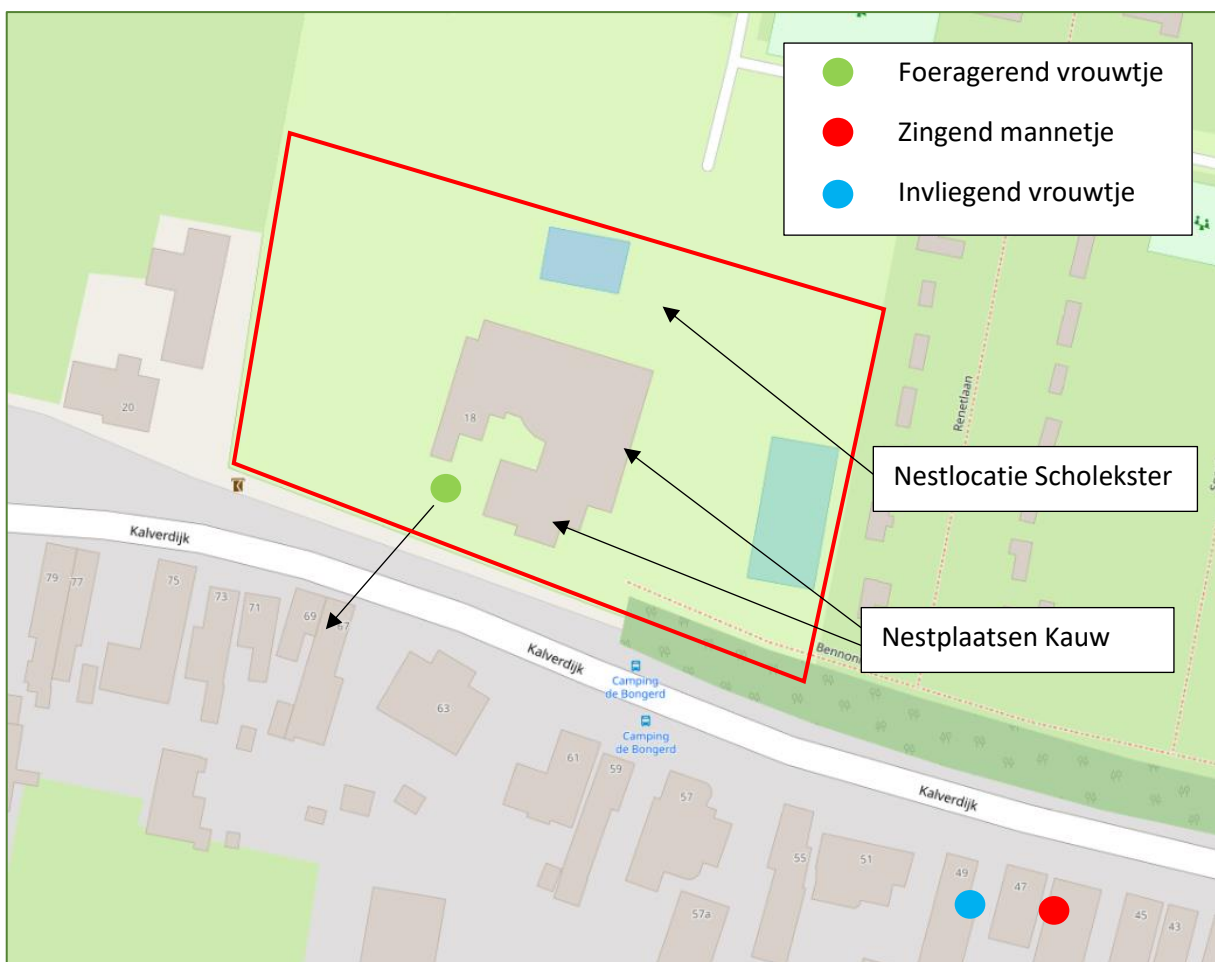
Datum	Tijdstip	Weersomstandigheden (Temperatuur, bewolking in achtsten, wind)	Activiteit
30-5-2021	21.40 - 23.50	13°C, 0/8, NO3	Zomer- en Kraamverblijven, foerageergebied en vliegroutes.
25-6-2021	03.18 - 05.20	10°C, 0/8, Z2	Zomer- en Kraamverblijven, foerageergebied en vliegroutes.
3-7-2021	22.00 – 00.05	17°C, 8/8, W2	Zomer- en Kraamverblijven, foerageergebied en vliegroutes.
23-8-2021	23.00 – 01.00	16°C, 0/8, NO3	Paarverblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes.
13-9-2021	21.10 – 23.10	13°, 0/8, NNO2	Paarverblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes.

3 Onderzoeksresultaten

3.1 Huismus

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen nesten van Huismus in het plangebied aangetroffen. De bebouwing binnen het plangebied wordt derhalve niet door Huismussen als voortplantingslocatie gebruikt. Op circa 100 meter ten zuidoosten van het plangebied is tijdens het veldbezoek op 12 mei een invliegend vrouwtje en een zingend mannetje waargenomen. Het vrouwtje vloog in onder een dakpanrand van de woning aan de Kalverdijk 49. Het mannetje is zingend waargenomen in de dakgoot van de woning aan de Kalverdijk 47. In het plangebied is in de tuin ten zuidwesten van de woning enkele keren een foeragerend vrouwtje waargenomen. Met voedsel in de bek vloog dit vrouwtje de weg over naar ten zuiden van het plangebied gelegen bebouwing (in de richting van de pijl, zie Figuur 2). Gezien de lage aantallen foeragerende Huismussen en het feit dat vergelijkbaar foerageergebied in ruime mate aanwezig is in de omgeving betreft het foerageergebied in het plangebied geen essentieel foerageergebied.

In het plangebied zijn onder dakpannen twee nestplaatsen van Kauw waargenomen. Aan de achterzijde van het pand is in het gras een Scholekster op een nest waargenomen.

Figuur 2 Nestlocaties en activiteiten van Huismussen, Kauw en Scholekster in de omgeving van het plangebied (rood omrand).

Figuur 3 Kauw met nestmateriaal nabij nestlocatie (links) en Scholekster op nest (rechts).

Figuur 4 Nestlocaties Kauw bij rode pijlen.

3.2 Vleermuizen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn twee soorten vleermuizen waargenomen. Het betreft Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Hieronder wordt per periode beschreven welke vleermuizen tijdens het onderzoek zijn aangetroffen en hoe er gebruikt gemaakt is van het plangebied en de directe omgeving. Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied enkele zoogdieren aangetroffen. Het betreft Egel en Haas.

Zomer- en kraamverblijfplaatsen

Tijdens de inventarisaties in de kraamperiode was de activiteit van vleermuizen laag. Er zijn in het plangebied en de directe omgeving enkele foeragerende en overvliegende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. In het plangebied werd door 1 tot 3 Gewone dwergvleermuizen gefoerageerd langs een bomenrij aan zowel de west- als de oostzijde van de bebouwing. Tijdens de eerste onderzoeksrunde op 30 mei is eenmaal een langsvliegende Laatvlieger waargenomen. Aangezien er slechts één waarneming is gedaan van Laatvlieger is deze niet opgenomen in de kaart met vleermuisactiviteiten. Er is geen binding aan de bebouwing van het plangebied of de directe omgeving geconstateerd in deze periode. In het plangebied zijn derhalve geen zomerverblijven of kraamverblijven vastgesteld.

Paarverblijven en zwermplaatsen

Tijdens de inventarisaties in het paarzeizoen zijn in het plangebied en de directe omgeving geen paarverblijven van vleermuizen vastgesteld. In het plangebied en de directe omgeving is enkele malen een in vlucht baltsende Gewone dwergvleermuis langs gevlogen. Deze vleermuis toonde echter geen binding met de bebouwing in het plangebied en bleek actiever op een locatie ten zuiden van het plangebied ter hoogte van Kalverdijk 33. Ten westen van het plangebied, nabij de kruising van de Kalverdijk en Het Kromwater zijn twee in vlucht baltsende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Beide dieren bleven in de nabijheid van de woningen rondom de kruising actief baltsen en rondvliegen.

Figuur 5 Vleermuisactiviteit in en nabij het plangebied (rood omrand).

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens alle inventarisatierondes zijn in de directe omgeving van het plangebied enkele foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. In het plangebied zijn in het kraamseizoen enkele foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het betrof 1 tot 3 exemplaren waarbij steeds periode van 10 tot maximaal 30 minuten gefoerageerd werd. Het plangebied is gezien de lage aantallen foeragerende dieren, de korte periodes van foerageren en de aanwezigheid van voldoende groter en kwalitatief vergelijkbaar of beter foerageergebied, geen essentieel foerageergebied.

Tijdens de inventarisatierondes zijn af en toe langsvliegende vleermuizen waargenomen. Er zat echter geen vast patroon in wat betreft tijdstip, richting en aantallen. Gezien het ontbreken van een vast patroon in tijdstip en richting en de lage aantallen kan worden geconcludeerd dat er geen belangrijke vliegroute aanwezig is ter hoogte van het plangebied.

Figuur 6 Haas (links) en Egel (rechts, foto met warmtebeeldcamera).

Figuur 7 Sfeerimpressie van het plangebied tijdens vleermuisonderzoek.

4 Effectbeoordeling

4.1 Huismus

Er zijn geen nesten van Huismus in het plangebied aangetroffen. Daarnaast is in het plangebied geen essentieel foerageergebied voor Huismussen aanwezig en zal bij de sloop/nieuwbouw van een deel van de bebouwing het huidige foerageergebied blijven bestaan. De in de omgeving aangetroffen nestlocaties van Huismus bevinden zich dusdanig ver van het plangebied dat ze door de sloop van de huidige bebouwing en de geplande nieuwbouw niet verstoord zullen worden. De geplande ingreep in het plangebied zal daarom geen negatieve effecten hebben op in de omgeving aanwezige Huismussen en hun functionele leefomgeving.

4.2 Algemene broedvogels met niet jaarrond beschermde nesten

In het plangebied zijn twee nestlocaties van Kauw aanwezig en in het grasland ten noorden van het pand is een Scholekster op een nest waargenomen. Indien in het broedseizoen (grofweg 15 maart – 15 juli) gewerkt wordt kunnen deze nesten verstoord of vernield worden. Om te voorkomen dat bezette nesten van Kauw of Scholekster verstoord of vernield worden dient buiten het broedseizoen gewerkt te worden of dienen de nestlocaties voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden.

4.3 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. De geplande ingreep in het plangebied zal daarom geen negatieve effecten hebben op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied

In het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied zijn enkele foeragerende vleermuizen waargenomen. Dit foerageergebied blijft echter bestaan. Daarnaast is in de omgeving van het plangebied voldoende geschikter en groter foerageergebied aanwezig dat tijdens de sloop of nieuwbouw gebruikt kan worden. Het foerageergebied in en direct naast het plangebied kan door de lage aantallen foeragerende vleermuizen en de hoeveelheid geschikt foerageergebied in de omgeving als niet essentieel foerageergebied beschouwd worden. Er zal daardoor door de uitvoering van de ingreep geen essentieel foerageergebied worden aangetast.

Vliegroutes

Er zijn geen vaste vliegroutes van vleermuizen vastgesteld tijdens het vleermuisonderzoek. Negatieve effecten op vaste vliegroutes zijn hierdoor uitgesloten.

5 Conclusie

5.1 Conclusie

Huismus

Er zijn geen nesten van Huismus vastgesteld in het plangebied. Er is tevens geen essentieel leefgebied van Huismussen aanwezig in het plangebied. Vervolgstappen voor Huismussen zijn derhalve niet aan de orde.

Algemene broedvogels met niet jaarrond beschermde nesten

In verband met de aanwezigheid van twee nestlocaties van Kauw en een nestlocatie van Scholekster dienen werkzaamheden waarbij deze nesten, indien bezet, verstoord of vernield kunnen worden buiten het broedseizoen plaats te vinden (grofweg 15 maart – 15 juli).

Vleermuizen

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld in het plangebied. Het plangebied betreft geen essentieel foerageergebied en er zijn geen vaste vliegroutes aanwezig binnen het plangebied. Vervolgstappen voor vleermuizen zijn derhalve niet aan de orde.

5.2 Advies en vervolgstappen

Conform de quickscan (Ronde, 2021) dienen werkzaamheden waarbij nesten van vogels met niet-jaarrond beschermde nesten verstoord of vernield kunnen worden, buiten het broedseizoen plaats te vinden (grofweg 15 maart – 15 juli). Indien in het broedseizoen gewerkt gaat worden dienen nestlocaties van algemene broedvogels waarvan het nest niet jaarrond beschermd is, voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden.

Tijdens de uitvoer van de werkzaamheden dient ten alle de zorgplicht in acht te worden genomen.

Om aan de zorgplicht te voldoen kunnen de volgende richtlijnen worden gehanteerd:

- Alle aanwezige vegetatie of bodemmateriaal kan gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodembewonende dieren de kans om in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten;
- Bij de sloop- en bouwwerkzaamheden moet voorkomen worden dat 's nachts met sterke bouwverlichting wordt gewerkt om te voorkomen dat vleermuizen of andere dieren worden verstoord. In het geval van gebruik van verlichting dient dit niet op vegetatie of de ruime omgeving te worden gericht maar enkel op het uit te voeren werk.

Bijdragen aan verhoging van biodiversiteit en versterking van populaties

In Nederland wordt veel gebouwd en verbouwd. Vaak gaan hierbij verblijf- of groeiplaatsen van flora en fauna verloren. Gemeenten, ontwikkelaars en bouwbedrijven kunnen door enkele simpele maatregelen een belangrijke stimulans geven aan de lokale natuur.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- Het plaatsen van kasten voor vleermuizen, Huismussen en Gierzwaluwen.
- Het aanbrengen van inheemse beplanting die geschikt is voor insecten als vlinders en bijen.
- Het plaatsen van insectenhôtels.
- Het aanleggen van structuurrijke elementen die gebruikt kunnen worden als verblijfplaats, foerageergebied of dekking biedende looproute voor zoogdieren.
- Het aanleggen van natuurvriendelijke oevers langs watergangen.

De kosten van dergelijke maatregelen zijn vaak relatief laag. De bijdrage aan de natuur, en daarmee de leefomgeving van de mens zijn hoog en tevens ontzettend belangrijk. Ecologisch Adviesbureau Ronde adviseert u graag over welke natuur stimulerende maatregelen passen bij uw project.

Bijlage 1 Wetgeving

Huidige natuurwetgeving

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming (Wnb) is het nationale wettelijke kader waarin de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet zijn samengevoegd.

In de Wnb is zowel de soortbescherming van wilde flora en fauna geregeld als de gebiedsbescherming die veelal voortkomt uit bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn (HRL) en Vogelrichtlijn (VRL).

De provincies zijn, op enkele uitzonderingen na, het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de ontheffingsverlening en handhaving.

Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Wnb is de zorgplicht die stelt dat “een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

Soortbescherming

Categorieën

Onder de Wnb wordt een aantal soorten planten en dieren beschermd. Er zijn vier categorieën met beschermde soorten. Twee categorieën bevatten de soorten die respectievelijk zijn beschermd onder de HRL en soorten genoemd in de VRL.

Naast deze Europees beschermde soorten heeft de wetgever nog een extra categorie soorten toegevoegd, de ‘andere soorten’.

Per provincie is conform artikel 3.11 nog een vierde categorie opgesteld, die van de ‘vrijgestelde soorten’. Alleen soorten uit de derde categorie kunnen worden vrijgesteld. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht bij het overtreden van de verbodsbepalingen (zie 0) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer. De lijst van vrijgestelde soorten kan per provincie variëren en is te vinden in Tabel 1.

Daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis in of op gebouwen of daarbij behorende erven in alle gevallen vrijgesteld van de genoemde verboden in artikel 3.10.

Tabel 1.

Vrijgestelde soorten per provincie. X= vrijgesteld, 1= vrijgesteld juli – september, 2= vrijgesteld 15 aug – 15 okt, 3= vrijgesteld mrt-april en juli t/m november 4= 15 aug t/m feb (bron: ecologica.eu).

Overzicht algemene vrijstellingen soorten per provincie

Op basis van door PS vastgestelde provinciale verordeningen d.d. 1 januari 2021

Nederlandse Naam	Wetenschappelijke Naam	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	Ministerie EZ (AMvB RN art)
Zoogdieren														
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x	x	x		x	x				x		x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						x1							
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	x	x	x		x	x				x		x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocodylus russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x
Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>						x							
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes foina</i>			x			x2							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x	x	x		x	x				x		x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>							x						
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Amfibieën en reptielen														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x3							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x4							
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

* voor deze soorten daarnaast algemene vrijstelling in/op gebouwen en bijbehorende erven Wnb 3.10 3e lid

x1 = vrijstelling geldt in de periode maart- april en juli tot en met november

x2 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met februari

x3 = vrijstelling geldt in de periode juli, augustus en september

x4 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met 15 oktober

Opmerking bij Friesland: in de stukken wordt ook vrijstelling gegeven voor de mol, maar deze is niet beschermd onder de Wnb.

Verbodsbepalingen

De Wnb bepaalt conform artikel 3.1, 3.5 & 3.10 dat de volgende zaken verboden zijn:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn, vogels genoemd in de Vogelrichtlijn en aangewezen 'andere soorten' opzettelijk te doden of te vangen¹
2. Het is verboden dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van hierboven genoemde soorten te vernielen of te beschadigen of nesten of eieren van vogels weg te nemen.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste punt opzettelijk te verstoren als deze verstoring van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
5. Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn (bijlage IV, Bijlage 1 Verdrag van Bern) of als 'andere soorten' (Bijlage B bij de wet) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Ontheffingsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals het slopen, renoveren of bouwen van woningen, het dempen van wateren of het aanleggen bedrijventerreinen, kan beschadiging of vernieling tot gevolg hebben van de voortplantings- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende (beschermde) soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing voor de Wnb verkregen worden.

Als er beschermde soorten (zie 0) voorkomen die niet zijn vrijgesteld én verbodsbepalingen (zie 0) worden overtreden, dan is ontheffing vereist of moet, indien mogelijk, conform art. 3.31 gewerkt worden met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode.

De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegde gezag (veelal de provincie waarin het plangebied is gelegen). Belangrijk daarbij is de vraag in hoeverre schade optreedt, of de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort(en) in gevaar komt en of er bevredigende alternatieven voorhanden zijn voor de ingreep of de locatie daarvan.

Wettelijk belang

Per categorie is het bij het al dan niet verkrijgen van een ontheffing belangrijk wat het belang is van het uit te voeren plan en de te verkrijgen ontheffing. Als schade niet te voorkomen is, dient een van de onderstaande wettelijke belangen van toepassing te zijn:

Soorten van de Vogelrichtlijn

- ♣ Ontheffing is nodig in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.

¹Het betreft soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, soorten genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn in hun natuurlijke verspreidingsgebied. Alsmede andere soorten, genoemd in bijlage, onderdeel A, bij de wet.

Soorten van de Habitatrichtlijn

- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Andere soorten

- ♣ Ontheffing is nodig in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van gebieden en het toekomstig gebruik daarvan.
- ♣ Ontheffing is nodig ter voorkoming van schade of overlast.
- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ Ontheffing is nodig ter beperking van de omvang van een populatie van dieren in het verband met veelvuldig veroorzaakte schade.
- ♣ Ontheffing is nodig ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden.
- ♣ Ontheffing is nodig in verband met bestendig beheer en onderhoud infrastructuur, waterwerken, land- en bosbouw etc.
- ♣ Ontheffing is nodig in het algemeen belang

Broedvogels

Voor broedvogels wordt in principe geen ontheffing verleend. Als men verstorende activiteiten buiten het broedseizoen laat plaatsvinden worden de vogels geacht te kunnen uitwijken, treedt geen schade op en is geen ontheffing noodzakelijk.

Er is een uitzondering, vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' en zijn daarom jaarrond beschermd. Er zijn vier verschillende categorieën 'broedvogels met jaarrond beschermde nesten', categorie 1 t/m 4, zie kader volgende pagina.

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie kader). **Let wel!** Bij de bescherming van een jaarrond beschermd nest of verblijf kan het zijn dat zowel de verblijfplaats als de (directe) omgeving die nodig is voor het succesvol functioneren daarvan moet worden betrokken.

Soort	Categorie	Toelichting codes
Boomvalk	4	Vogelsoorten waarvan de nesten in principe jaarrond zijn beschermd met beschermingscategorie: 1 = soorten die ook buiten het broedseizoen het nest gebruiken als vaste rust- of verblijfplaats; 2 = koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop; 3 = soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing; 4 = soorten die niet of nauwelijks zelf in staat zijn een nest te maken.
Buizerd	4	
Gierzwaluw	2	
Grote gele kwikstaart	3	
Havik	4	
Huisemus	2	
Kerkuil	3	
Oehoe	3	
Ooievaar	3	
Ransuil	4	
Roek	2	
Slechtvalk	3	
Sperwer	4	
Steenuil	1	
Wespendief	4	
Zwarte wouw	4	

Voor soorten met jaarrond beschermde nesten kan soms, meestal alleen buiten het broedseizoen, wél ontheffing worden aangevraagd. Een 'omgevingscheck' is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving, of dat met verzachtende en/of compenserende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rustplaats gegarandeerd kan worden. Om zeker te zijn dat geplande of genomen maatregelen hiertoe voldoende zijn, moeten deze middels een ontheffingsaanvraag worden voorgelegd aan de provincie. Als de gunstig staat van instandhouding niet in gevaar komt, kan de aanvraag (positief) worden afgewezen. Het is uiteraard essentieel dat de (aan de provincie) voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

Categorie 5-soorten

Kader: Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en bijbehorende categorie.

Er is nog een categorie met 'bijzondere' vogelsoorten (Categorie 5) Deze soorten keren (zoals ook soorten met jaarrond beschermde nesten) weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen'.

Gedragcodes

Indien men in het bezit is van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode, hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik en van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting voor Vogelsoorten (artikel 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5) en andere soorten (artikel 3.10) geen ontheffing te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt met deze gedragscode (artikel 3.31). De bewijslast dat correct is en wordt gehandeld volgens de gevolgde gedragscode ligt bij de initiatiefnemer.

Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. Te beïnvloeden soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden behandeld.

Gebiedsbescherming

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden. In de Wnb (art. 1.12) wordt ook verordend dat (provinciaal) gebieden aangewezen worden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Tevens wordt aangegeven dat provincies mogelijkheden hebben ook andere belangrijke gebieden aan te wijzen vanwege hun landschappelijke- of natuurwaarden.

Natura 2000

Nederland en andere EU-landen hebben in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aangewezen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Een overzicht van Natura 2000-gebieden is te vinden op:

<https://www.natura2000.nl/gebieden>

Habitattoets

Wanneer plannen bestaan uit een project en ook voor zogenaamde ‘andere handelingen’ in of rond een Natura 2000-gebied, neemt de initiatiefnemer contact op met het bevoegde gezag. In principe is dit Gedeputeerde Staten van de Provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt.

Indien negatieve effecten van een project niet kunnen worden uitgesloten, dient een toetsing te worden uitgevoerd. Als uit deze toetsing (ook wel ‘Habitattoets’ genoemd) blijkt dat een plan (mogelijk) significante negatieve gevolgen heeft, vindt de vergunningaanvraag plaats via een ‘passende beoordeling’. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen.

Alleen als uit de passende beoordeling met zekerheid blijkt dat geen significante gevolgen zullen optreden, of als het gaat om activiteiten met een groot openbaar belang en waarvoor geen alternatieven zijn, wordt vergunning verleend.

Als uit de ‘Habitattoets’ blijkt dat een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn, vindt de vergunningaanvraag plaats via een verslechterings- en verstoringstoets. Bij deze toets wordt via een uitgebreide effectbeoordeling nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten.

Externe werking

Belangrijk bij de bepalingen rond Natura 2000-gebieden is de ‘externe werking’. Dit betekent dat ook projecten buiten het Natura 2000- netwerk met mogelijk negatieve gevolgen binnen het netwerk, getoetst moeten worden aan doelen van betrokken gebied of gebieden. Een bijzondere vorm van externe werking is de (extra) uitstoot van stikstof door een project die kan neerslaan binnen Natura

2000-gebieden en daar voor schade kan zorgen. Om de mate van stikstofvervuiling te volgen en te reguleren is de zogenaamde 'Programmatistische Aanpak Stikstof' (PAS) in werking getreden. Boven bepaalde 'drempelwaardes' kan een project vanwege neergeslagen stikstof meldings- of vergunning plichtig zijn.

Overige gebiedsbescherming

Natuurnetwerk Nederland (NNN), in de wet: Ecologische Hoofdstructuur EHS

Via de Wet Ruimtelijke Ordening wordt het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur EHS) planologisch beschermd. Op grond van artikel 2.10.4 Barro geldt er een algemeen beschermingsregime voor EHS-gebieden. Dit algemene regime bestaat eruit dat er geen toestemming mag worden verleend aan activiteiten die per saldo leiden tot een significante aantasting van de zogenaamde 'wezenlijke kenmerken en waarden' of tot een significante vermindering van de oppervlakte van of samenhang tussen die gebieden. Toestemming voor dergelijke activiteiten kan wel worden gekregen indien er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn en de negatieve effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd. In de provinciale verordening moet dit 'nee tenzij'-regime zo worden vastgelegd dat hieraan in alle bestemmingsplannen en/of omgevingsvergunningen voor het afwijken van bestemmingsplannen wordt voldaan.

Overige natuurwetgeving

Naast de behandelde wetgeving zijn soms andere gebied beschermende bepalingen van kracht. Dit kunnen regionale of provinciale plannen of visies zijn die gebieden of soorten (extra) beschermen. Een voorbeeld hiervan zijn de 'weidevogelleefgebieden' van de Provincie Noord-Holland. Per plangebied zal op maat moeten worden nagegaan of dergelijke bepalingen aan de orde zijn.

Houtopstanden

Houtopstanden groter dan 10 are of bomenrijen bestaand uit meer dan 20 bomen, gelegen buiten de bebouwde kom, zijn beschermd. Men dient vergunning of ontheffing te verkrijgen indien dergelijke houtopstanden moeten worden gekapt of gerooid. In sommige gevallen is een herplantplicht aan de orde.

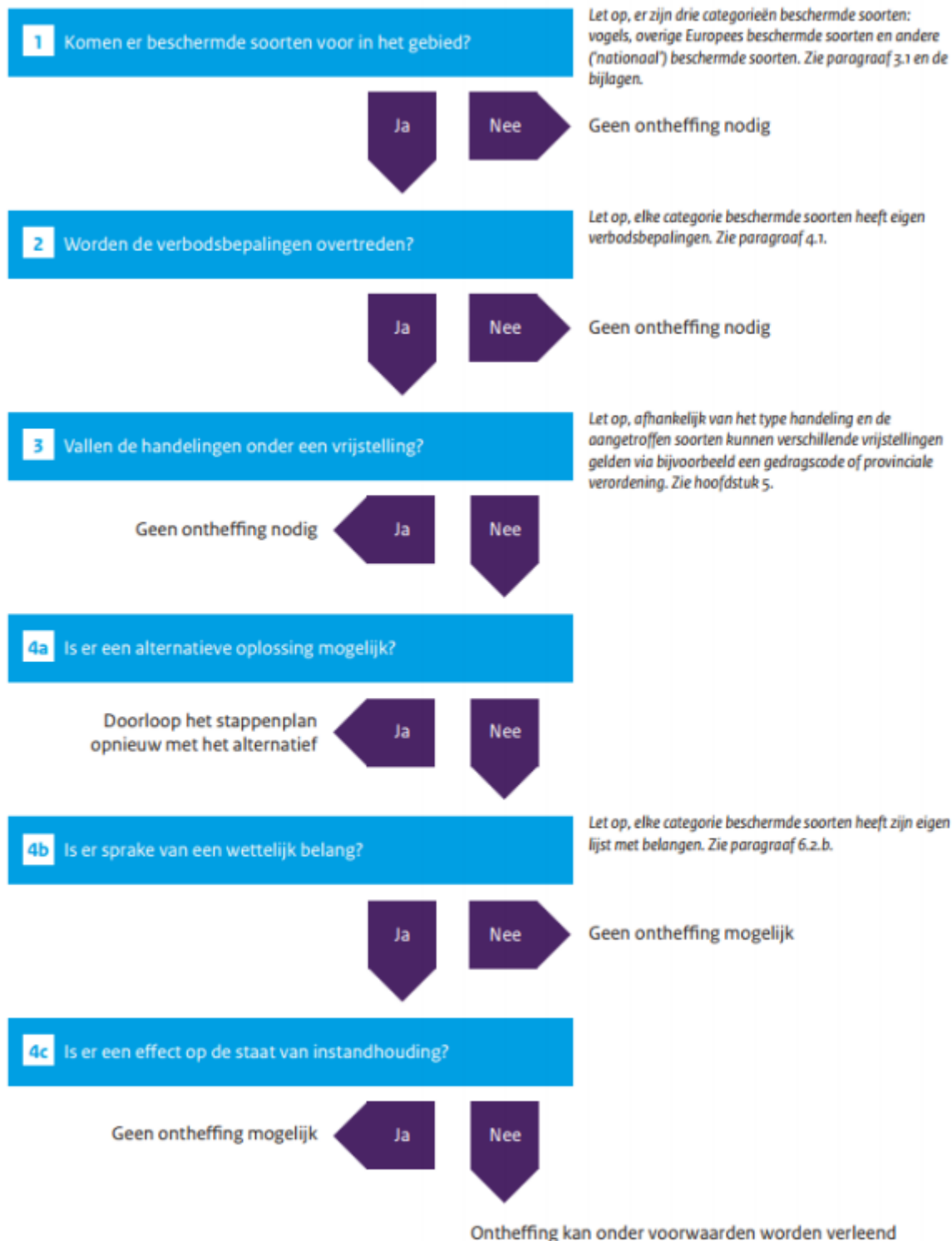
Procedure

Als bij aanvang van een project niet uitgesloten is dat beschermde soorten voorkomen of negatieve effecten op beschermde gebieden kunnen optreden, is een ecologische *quickscan* nodig en dient het stroomschema uit de onderstaande figuur te worden gevolgd.

Als op grond van deze *quickscan* de aanwezigheid van dergelijke soorten of gevolgen niet zijn uit te sluiten én wordt gezien dat negatieve effecten kunnen optreden, is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Tijdens het vervolgonderzoek wordt het plangebied geïnventariseerd op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Indien aangetroffen worden de gebruiksfuncties van deze soorten in beeld gebracht. Vervolgens wordt opnieuw onderzocht of negatieve gevolgen mogelijk zijn door uitvoering van de plannen.

Stappenplan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat met betrekking tot ontheffing.

Ontheffingsaanvraag Wnb

Als stap 4a uit het stroomschema negatief is omdat een project of plan locatie gebonden is en er geen alternatieven zijn, is een ontheffingsaanvraag waarschijnlijk aan de orde. Een dergelijke aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Een projectplan waarin onder meer de locatie, de werkwijze, de te verwachten schade, de te nemen maatregelen, de alternatievenstudie en het wettelijk belang gedetailleerd worden beschreven.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied (ongeveer 3-5 jaar geldig).

De aanvraag kan voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning plaatsvinden. De aanvraag wordt gedaan bij de provincie waarin het plangebied is gelegen.

Het is ook mogelijk 'aan te haken' bij het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de 'Wet algemene bepalingen omgevingsrecht' (WABO).

Men dient op het digitale aanvraagformulier van het omgevingsloket (OLO) dan aan te geven dat 'Handelingen worden verricht met gevolgen voor beschermde dieren en planten'. Ook hierbij dient een projectplan en inventarisatie bijgevoegd te worden.

De gemeente waarbij de aanvraag is ingediend stuurt de informatie omtrent beschermde flora en fauna naar de provincie die een 'Verklaring van geen bedenkingen' (VVGB) afgeeft voor het 'natuur' onderdeel van de omgevingsvergunning.

De provincie handhaaft bepalingen uit eventuele ontheffingen en vergunningen en de eventuele werking van de Wnb bij projecten waar geen ontheffing is aangevraagd. Ook het volgen van gedragscodes wordt gehandhaafd door de provincie. Mogelijke sancties zijn geldelijke boetes, strafrechtelijke vervolging of het stilleggen van werkzaamheden

Bijlage 2 Bronnen

Geraadpleegde literatuur

- Hoogeboom, D.M., F. Visbeen, J. Wondergem, W. Ruitenbeek (red.) 2014. *Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren*. Landschap Noord-Holland, Heiloo & Noordhollandse zoogdierstudiegroep (NOZOS), Alkmaar
- Kapteyn, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noord-Hollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- Kennisdocument Huismus, Bij12, 2017
- Ronde, V., 2021. *Ecologische quickscan, Kalverdijk 16 – 18 te Tuitjenhorn. Toetsing in het kader van de wet natuurbescherming*. Ecologisch Adviesbureau Ronde, Heerhugowaard.
- Scharringa, K. (C.J.G.), Ruitenbeek, W & Zomerdijs, P.J. (red) (2010) *Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009*. Heiloo: Landschap Noord-Holland & samenwerkende vogelwerkgroepen Noord-Holland
- Schober, W & Grimmberg, E., 1989 *A guide to bats of Britain and Europe*. The Hamlyn Publishing group limited, London.
- Soorteninventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus
- Vleermuisvakberaad (Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging VZZ en Gegevensautoriteit Natuur). Vleermuisprotocol 2021, 1 januari 2021.

Internet

www.zoogdierverseniging.nl

www.vleermuis.net

www.vleermuizenindestad.nl